

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДИ СТАЛОГО СПОЖИВАННЯ

Сєрова Г. В.

Україна, м. Київ, Інституту педагогіки Національної академії
педагогічних наук України

Сьогодні населення Землі складає більше 7 мільярдів. Якщо продовжити експлуатувати Землю тими ж темпами, як зараз, наше майбутнє виявиться під загрозою. З метою запобігти негативним проявам економічного та соціального характеру, а також, пов'язаних з деградацією нашої планети, світове співтовариство визначило нові орієнтири розвитку. Країни-члени Організацією Об'єднаннях Націй прийняли документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», яким було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) [1].

Цілі сталого розвитку, які ще називають «Глобальними цілями» - це загальний заклик до дій, спрямованих на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всіх людей у світі. Вони містять чіткі орієнтири та цільові показники, які всі країни мають запровадити відповідно до власних пріоритетів і екологічних проблем світу загалом. Відповідальне споживання є 12 пунктом у списку 17 Глобальних цілей сталого розвитку, визначених Організацією Об'єднаннях Націй.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. У 2017 році Урядом України, за підтримки ПРООН, була підготовлена Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна», яка надає бачення орієнтирів досягнення Україною ЦСР, та започатковує національну систему Цілей [2]. Підвищення рівня поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання і виробництва, ресурсозбереження і дбайливого ставлення до

довкілля є визначальними у досягненні поставлених Цілей, і освіта тут відіграє ключову роль. Це визначено Законом України «Про Стратегію державної екологічної політики до 2030 року» [3].

Сталий розвиток відноситься до моделі людського розвитку, в рамках якої використання ресурсів спрямоване на задоволення людських потреб з одночасним забезпеченням сталості природних систем та довкілля, щоб ці потреби могли бути задоволені не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь. Стале споживання – це використання товарів і послуг, що задовольняють основні потреби і підвищують якість життя з мінімальним використанням невідновлюваних природних ресурсів і з найменшою шкодою для навколишнього середовища. Відповідальне споживання – це стимул сталого виробництва.

Один із способів довести цю думку до людей – допомогти нашим дітям зрозуміти, що є межа бездумної експлуатації ресурсів, і що якщо почати діяти зараз, у нас ще є надія. Таким чином, забезпечення навчання сталого споживання учнівської молоді є важливим завданням шкільної освіти.

В Україні з 2017 року реалізується реформа «Нова українська школа» (НУШ) [4]. Системна трансформація для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях передбачає оновлення змісту базової освіти і методик навчання, що відповідають потребам формування ключових компетентностей для життя зокрема, екологічної компетентності; розвиток дистанційної та змішаної освіти, продовження цифрової трансформації освіти, зокрема, запуск національної освітньої електронної платформи як основи для організації дистанційного навчання. Реформування загальної середньої освіти передбачає, зокрема, запровадження в освітні програми наскрізних змістовних ліній, спільних для всіх навчальних предметів. Наскрізна лінія «Екологічна безпека і сталий розвиток» підсилює формування в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості: збереження, захист довкілля й усвідомлення сталого його розвитку, готовність брати участь у вирішенні

питань навколишнього середовища і розвитку суспільства [5]. Оскільки це стосується вчителів усіх предметів, а вони не є достатньо обізнаними з цієї проблематики, постає завдання ознайомити вчителів з відповідними матеріалами і показати під яким ракурсом вони можуть включати їх у свій предмет. Масове застосування таких матеріалів потребує створення онлайн посібника.

З цією метою в рамках досліджень відділу суспільствознавчої освіти проводиться експериментальна апробація дидактичних матеріалів з основ сталого споживання (автори Олена Пошетун, Галина Серова). Вони мають на меті допомогти вчителям сформувати у школярів ціннісне ставлення до здоров'я та довкілля, мотивацію та навички вибору товарів і послуг з врахуванням їх впливів на стан довкілля та здоров'я людини, вміння регулювати власні і родинні потреби у споживанні та заощаджувати ресурси у різних економічних ситуаціях.

Експериментальні авторські матеріали передбачають такі розділи:

- що таке сталий розвиток і стале споживання;
- поводження з ресурсами у побуті: стале споживання і відходи, вода, енергія;
- поведінка споживача під час вибору і придбання харчових продуктів і напоїв;
- поведінка споживача під час вибору побутових товарів: іграшки і канцтовари, засоби побутової хімії і гігієни, одяг і взуття, меблі і ремонтні матеріали.

Загалом пропонується 10 занять для учнів 5-7 класів.

В рамках нашого дослідження ми намагаємось знайти найбільш прийнятний для всіх предметів формат подання матеріалу, починаючи від природничих предметів до предметів суспільствознавчої, мовно-літературної, мистецької, математичної та технологічної галузей. Тільки такий міжпредметний підхід дозволить вчителям реалізувати наскрізну змістову лінію і сформувати в учнів навички сталого споживання.

Наше дослідження показало, найбільш ефективним є такий спосіб подачі матеріалу і структура кожного заняття: методичні розробки для вчителів та

дидактичні матеріалів для активної діяльності учнів. Всі заняття мають бути побудовані за однією структурою: план заняття, зміст, опис та рекомендації з проведення заняття, необхідна для вчителя довідкова інформація за темою заняття, візуальні матеріали, відео за посиланням. Дидактичні матеріали для учнів мають містити ігри, презентації, роздаткові матеріали. Презентації для демонстрації під час заняття мають включати не тільки картинки, але й завдання для учнів. Добір завдань має забезпечувати інтерактивні форми навчання, особистісний підхід, актуалізацію та внутрішнє сприйняття учнями цілей навчання. Пропоновані для занять відеоролики, сюжети, мультфільми або їх фрагменти мають надаватися з посиланням на YouTube, доступ до презентацій і відеоматеріалів з різних пристроїв (мобільного телефону, ноутбуку, планшету).

Це уможлиблює різноманітні шляхи використання дидактичних матеріалів вчителями, як у позакласних заняттях, прив'язувати до свого предмета, організувати самостійну роботу учнів.

Сподіваємось, що ефективність саме такого способу навчання підсилюється запровадженням карантинних обмежень і дистанційною освітою. І тому напрями подальших досліджень мають бути спрямовані на розвиток і вдосконалення такого типу дидактичних засобів.

Література:

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>
2. Цілі сталого розвитку: Україна. Завдання та індикатори 2017. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--targets-and-indicators.html>
3. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
4. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. Методичні рекомендації з викладання предметів на 2019/2020 навчальний рік. URL: <https://osvitoria.media/news/u-mon-nadaly-rekomendatsiyi-z-vykladannya-predmetiv/>

